

Understanding Varieties of European Populism

Wat is de kern van populisme? Wie kunnen we als populisten aanduiden in de 20^e en 21^e eeuw? En aan de hand van welke methode kunnen populist en populisme het best worden onderzocht? Tijdens het symposium 'Understanding Varieties of European Populism' wordt een antwoord gezocht op deze vragen door politicologen, historici en andere wetenschappers die zich bezig houden met onderzoek naar populisme in heden en verleden.

Het symposium vindt plaats in het kader van het onderzoeksproject 'Understanding Varieties of European Populism in the 20th and 21th century' dat wordt geleid door dr. André Krouwel en dr. Ronald Kroeze en gefinancierd door het VU Interdisciplinary Center for European Studies (VICES).

Programma

9:15 Inloop

9:30 Inleiding en presentatie paper *Varieties of Populism* door dr. André Krouwel, dr. Ronald Kroeze en Floris van Berckel Smit MSc MA.

10:00 Lezing dr. Koen Abts 'Zes kenmerken? De operationalisering van het 6-features-of-populism model.'

10:25 Pauze

10:30 Lezing dr. Tjitske Akkerman 'De beste definities en methoden om populisme te onderzoeken.'

10:55 Lezing dr. Koen Vossen 'Populisme als ideologie en strategie in heden en verleden.'

11:20 Lezing dr. Jan-Willem van Prooijen 'Complotdenken: voorspeller van populisme?'

11:45 Reflectie door dr. Koen Abts.

12:00 Lunch

10.00: Lezing 1

Reflectie operationalisering van het *6-features-of-populism model*.

Spreker: dr. Koen Abts

Koen Abts is universitair docent aan het departement Sociologie van Tilburg University, alsook verbonden aan het Instituut voor Sociaal en Politiek Opinieonderzoek (ISPO-KU Leuven). Hij is onderzoekskoördinator van de Belgian National Election Study (BNES) en de Belgian Ethnic Minorities Election Study (BEMES). Zijn onderzoek naar de relatie tussen maatschappelijk onbehagen en etno-populisme is bekroond met de Frans Van Cauwelaert prijs 2014. Zijn onderzoek richt zich op ressentiment, anti-migranten denkbeelden, politiek cynisme, welvaartsstaat opvattingen, populisme en Euroscepticisme.

10.30: Lezing 2

Er bestaat geen consensus over de beste definities en onderzoeksmethoden van populisme. Een belangrijk geschilpunt is of populisme een stijl is of een ideologie. Ik zal betogen dat beide definities belangrijk zijn, maar dat elk een eigen onderzoeksmethode vereist. Te vaak worden ideologie en stijl theoretisch onderscheiden, maar empirisch op een hoop gegooid. Deze methodologische tekortkoming heeft belangrijke gevolgen. Het leidt ertoe dat populistische partijen algemeen als ondemocratisch worden beschouwd zonder goede empirische onderbouwing. Het leidt er ook toe dat links en rechts populisme te vaak aan elkaar gelijkgesteld worden. Ik zal dit demonstreren aan de hand van mijn analyse van populistische stijl en ideologie van Nederlandse politieke partijen tussen 2002 en 2017.

Spreker: dr. Tjitske Akkerman

Sinds mijn pensionering als universitair docent ben ik als onderzoeker verbonden aan de Afdeling Politicologie, Universiteit van Amsterdam. Mijn expertise ligt op het terrein van nationalisme, populisme en radicaal rechtse partijen. Vergelijkende analyses en case-studies van ideologie, electorale steun, strategie en beleid van radical rechtse partijen staan centraal in mijn onderzoek. Ik heb onder meer gepubliceerd in *Party Politics*, *West European Politics*, *Government and Opposition*, *Patterns of Prejudice*, *Political Studies*, *Journalism*, *Journal of Political Ideologies*, *Acta Politica*. Onder mijn redactie (samen met Sarah de Lange and Matthijs Rooduijn) verscheen *Populist Parties in Western Europe. Into the Mainstream?* Londen, Routledge 2016.

10:55: Lezing 3

Moet populisme primair als een ideologie of als een strategie worden beschouwd? In deze lezing wil ik aan de hand van een aantal voorbeelden uit de Nederlandse geschiedenis aantonen dat populistische boodschappen in sommige gevallen verwijzen naar een ideologie, maar soms ook uit louter strategische overwegingen zijn ingezet. Daarbij zal ook worden ingegaan op de vraag hoe het verschil tussen een ideologisch en een strategisch populisme kan worden vastgesteld.

Spreker: dr. Koen Vossen

Koen Vossen is docent politicologie en politieke geschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij is onder meer auteur van *Rondom Wilders*. Portret van de PVV (Boom, 2013), in het Engels vertaald als *The Power of Populism. The Rise of Geert Wilders and the Party for Freedom in the Netherlands* (Routledge, 2016).

11:20: Lezing 4

Complottheorieën lijken veel voor te komen onder populistische politieke bewegingen. Zo uitte Donald Trump een veelvoud aan complottheorieën tijdens zijn politieke campagne, bijvoorbeeld dat klimaatverandering geen wetenschappelijk feit maar een Chinees complot is, dat vaccinaties autisme veroorzaken, en dat Obama niet in de Verenigde Staten geboren is. Er zijn echter zeer weinig kwantitatieve data die (a) aantonen dat populisme inderdaad empirisch met complotdenken samenhangt en (b) inzicht bieden in de vraag *waarom* dat zo zou zijn.

In twee online onderzoeken, die zijn uitgevoerd in het VK (Studie 1) en Duitsland (Studie 2), lazen deelnemers een tekst waarin gesteld werd dat EU-instituten in hoge mate gecontroleerd worden door machtige bedrijven (complot-conditie) of dat EU-instituten er juist op gericht zijn het welzijn van EU-burgers te verhogen (controle-conditie). In beide condities gaven deelnemers aan in welke mate ze het eens waren met de tekst. De resultaten lieten zien dat naarmate deelnemers het sterker eens waren met een EU-complottheorie naarmate ze sterkere populistische attitudes hadden. Daarnaast voorspelde instemming met een complottheorie angst voor immigranten, een effect dat gemedieerd werd door populistische attitudes.

In een derde onderzoek (uitgevoerd in de VS) werd wederom een verband gevonden tussen complotdenken en populisme.

Daarnaast hingen populistische attitudes samen met een geloof in de echtheid van neutrale nieuwsitems, ongeacht of de items werden aangeboden door reguliere zenders (e.g., CNN) of alternatieve zenders. Daarnaast hingen populistische attitudes samen met geloof in paranormale verschijnselen, en een neiging om diepere betekenis te zien in onzinstellingen. Tezamen suggereren deze resultaten dat populisme samenhangt met algemene goedgelovigheid. Dit biedt nieuwe inzichten in de vraag waarom mensen gevoelig zijn voor de retoriek van populistische leiders.

Spreker: dr. Jan-Willem van Prooijen

Jan-Willem van Prooijen is van origine sociaal psycholoog, maar werkt nauw samen met politicologen, criminologen, en organisatiewetenschappers. Hij promoveerde aan de Universiteit Leiden in 2002 op een proefschrift over de psychologie van procedurele rechtvaardigheid. Momenteel is hij als UHD verbonden aan de afdeling Experimentele en Toegepaste Psychologie van de VU, en als senior onderzoeker aan het NSCR. Zijn centrale onderzoeksthema is legitimiteit en ethiek, en richt zich op specifieke onderwerpen zoals geloof in complottheorieën, radicalisering en populisme, morele oordelen, strafintenties, en onethisch gedrag.

Aanmelden

De toegang en zijn lunch zijn gratis. Wel is er een maximum aantal van 40 plekken beschikbaar. U kunt zich aanmelden door een e-mail te sturen naar populismlabvu.fgw@vu.nl. Vermeld in uw e-mail de volgende gegevens: uw voornaam, achternaam en of u aanwezig zult zijn tijdens de lunch. Mocht u vragen hebben over het symposium dan kunt u terecht bij Floris van Berckel Smit door een e-mail te sturen naar f.j.n.van.berckelsmit@vu.nl.

Wanneer: dinsdag 4 december 2018

Tijd: 9:15-13:00

Locatie: Vrije Universiteit, Wis- en Natuurkunde gebouw, W&N-659